

VSEBINA

Predgovor sira Jamesa Frazerja	17
Avtorjev predgovor	23
Zahvale	26
Fonetična opomba	28

UVOD: PREDMET, METODA IN VSEBINA RAZISKAVE **29**

1 – Plovba in trgovanje na južnih morjih; kula. 2 - Etnografska metoda. 3 - Pričetek dela na terenu. Nekatere begajoče težave. Trije pogoji za uspeh. 4 – Življenje v šotoru med domačini. Mehanizem za “vzpostavljanje stikov” z njimi. 5 - *Aktivne metode raziskovanja*. Red in doslednost med divjaškimi kulturami. Metodološke posledice te resničnosti. 6 – Oblikovanje načel plemenske organizacije in anatomija kulture. Metoda sklepanja na podlagi statističnega zbiranja konkretnih podatkov. Uporaba sinoptičnih preglednic. 7 – Predstavitev zasebnih plati življenja domačinov; vrst vedenja. Metoda sistematičnega ohranjanja vtisov; podrobnih, zaporednih zapisov. Pomembnost osebne udeležbe v domačinskem življenju. 8 – Beleženje stereotipnih načinov mišljenja in občutenja. *Corpus inscriptio-num Kiriwiniensium*. 9 – Povzetek argumentov. Domačinovo doje-manje sveta.

1. DEŽELA IN PREBIVALCI V OKROŽJU KULE **57**

1 – Rasne delitve v vzhodni Novi Gvineji. Seligmanova klasifikacija. Domačini, ki prakticirajo kulo. 2 - Porazdelitev ozemlja kule. 3 – Pokrajina na vzhodnem koncu Nove Gvineje. Vasi južnih Masimov, njihovih običaji in družbene institucije. 4 – Arhipelag d'Entrecasteaux. Plemena na Dobuju. Mitološke prvine njihove dežele. Nekaj njihovih običajev in institucij. Čarovništvo. Privid na obali Sarubwoyna. 5 – Plovba proti severu. Amphletski otoki. Divjaški monopolisti.

2. DOMAČINI S TROBRIANDSKIH OTOKOV **81**

1 – Prihod na koralne otoke. Prvi vtisi o domačinih. Nekaj izstopajočih fizičnih značilnosti in njihov globlji pomen. 2 – Položaj žensk, njihovo življenje in obnašanje pred poroko in po njej. 3 – Natančnejše raziskovanje vasi. Sprehod po deželi. Vrtovi in njihovo obdelovanje. 4 – Delovna moč domačinov, motivi in spodbude za delo. Magija in delo. Postranska razprava o primitivnem gospodarstvu. 5 – *Poglavarstvo*: moč, ki jo daje bogastvo; plutokratska skupnost. Seznam različnih pokrajin in politična razdelitev Trobriandskih otokov. 6 - Totemizem, solidarnost klanov in sorodstvene vezi.

7 – Duhovi mrtvih. Pretiran pomen magije. Črna magija. Plazeči se čarovniki in leteče čarovnice. Zlonamerni obiskovalci z juga, epidemije. 8 – Vzhodni sosedje Trobriandcev. Preostala okrožja kule.

3. OSNOVE KULE

115

1 – Kratka opredelitev kule. 2 – Njen gospodarski značaj. 3 – Menjava predmetov; pojmovanje *vajgu'e*. 4 – *Glavna pravila in vidiki kule*: sociološki vidik (partnerstvo); smer gibanja (ali premikanja); narava lastništva kule; razločevalni in povezovalni učinek teh pravil. 5 – Potek menjave; njeno reguliranje; osvetlitev pridobitev in "komunistične" težnje domačinov; konkreten oris; prosilna darila. 6 – *S kulo povezane dejavnosti in njeni sekundarni vidiki*: gradnja kanuja; sekundarna trgovina – njuno pravo razmerje do kule; s kulo povezani obredi, mitologija in magija; pogrebni tabuji in porazdelitev v odnosu do kule.

4. KANUJI IN PLOVBA

139

1 – Vrednost in pomembnost kanuja za domačina. Njegov videz, vtis in čustva, ki jih vzbudi pri tistih, ki ga uporabljajo ali ga imajo v lasti. Romantično vzdušje, ki po predstavah domačinov obdaja kanu. 2 – Analiza kanujeve zgradbe glede na njegovo funkcijo. Trije tipi kanujev na Trobriandskih otokih. 3–5. *Sociologija velikega kanuja (masave)*. 3 – (A) Družbena organizacija dela pri izdelavi kanuja; delitev funkcij; magična regulacija dela. 4 – (B) Sociologija lastništva kanuja; odnos *toli-*; *tolivaga*, "gospodar" ali "lastnik" kanuja; štiri posebne pravice in funkcije *tolivage*. 5 – (C) Družbena delitev funkcij med posadko pri plovbi. Statistični podatki o številu kanujev na Trobriandskih otokih

5. OBREDNA IZDELAVA VAGE

159

1 – Gradnja kanuja kot del sklopa aktivnosti, povezanih s kulo. Magija in mitologija. Pripravljalna in obredna faza gradnje. 2 – *Prva stopnja*: izganjanje drevesnega škrate *tokvaja*; prevoz hloda; dolbenje debla in temu pripadajoča magija. 3 – *Druga faza*: uvodni obred, ki je del s kulo povezane magije; domačini se spopadajo s konstrukcijskimi težavami; ovijalka *vajugo*; izrek magijskega uroka nad njo; tesnenje kanuja; tri obredna zaklinjanja. 4 – Nekaj splošnih pripomb o obeh stopnjah izgradnje kanuja in o spremljajoči magiji. *Bulubvalata* (zla magija) kanujev. Okrasne deske na premcu. Dobujski in muruwanski tip kanuja za dolge plovbe

6. SPLOVITEV KANUJA IN OBREDNO OBISKOVANJE – PLEMENSKO GOSPODARSTVO NA TROBRIANDSKEM OTOČJU

181

1 – Postopek in magija ob splovitvi. Poskusna vožnja (*tasasoria*). Pripoved o splovitvi in *tasasorii* na obali Kaulukuba. Premisleki o razkroju običajev pod evropskim vplivom. 2 – *Postranska razprava*

o sociologiji dela: organizacija dela; oblike skupnega dela; plačila za delo. **3** – Običaj obrednega obiskovanja (*kabigidoja*); lokalno trgovanje na takšnih odpravah. **4–7** – *Postranska razprava o darilih, plačilih in menjavi*. **5** – Odnos domačinov do premoženja. Želja po razkazovanjud. Povečanje družbenega prestiža s premoženjem. Motivi za kopičenje prehrabmenih zalog. *Vilamalja* (magija izobilja). Ravnanje z jamom. Psihologija prehranjevanja. Vrednost izdelanih dobrin, psihološka analiza. **5** – Motivi za menjavo. Dajanje kot zadovoljevanje nečimrnosti in razkazovanje moči. Zmota o “ekonomsko izoliranem posamezniku” ali “gospodinjstvu”. Odsotnost dobička pri menjavi. **6** – Menjava daril in blagovna menjava. Seznam daril, plačil in trgovskih transakcij: A) čista darila; B) običajna plačila, poplačana neredno in brez stroge enakovrednosti; C) plačila za izkazane storitve; Č) darila, povrnjena v strogo enakovredni obliki; D) izmenjava materialnih dobrin za privilegije, naslove in nematerialno posest; E) obredna blagovna menjava z odloženim plačilom; F) čista in preprosta trgovina. **7** – Ekonomske dolžnosti, ki ustrezajo različnim družbenim vezem; preglednica osmih razredov družbenih odnosov, ki jih označujejo jasne ekonomske obveznosti.

7. ODHOD ČEZMORSKE ODPRAVE 227

Prizorišče v Sinaketi. Lokalni poglavarji. Nemir v vasi. Družbena razslojenost jadralne družčine. Magijski obredi, povezani s pripravljanjem in natovarjanjem kanuja. Obred *sulumvoja*. Magični sveženj (*lilava*). Predelki kanuja in urok *gebobo*. Slovo na obali.

8. PRVI POSTANEK LADJEVJA NA MUWI 239

1 – Opredelitev *uwalakuja* (obredna, tekmovalna odprava).
2 – *Sagali* (obredna razdelitev) na Muwi. **3** – Magija jadranja.

9. PLOVBA PO MORSKEM ROKAVU PILOLU 249

1 – Pokrajina. Mitološka geografija območij onkraj. **2** – *Jadranje*: vetrovi; navigacija; tehnika plovbe s kanujem in njene nevarnosti. **3** – Običaji in tabuji jadranja. Privilegirani položaj nekaterih podklanov. **4** – Verovanja v strašne pošasti, ki prežijo na morju.

10. ZGODBA O BRODOLOMU 267

1 – *Leteče čaravnice, mulukvausi in jojove*: bistvene prvine verovanja; iniciacija in šolanje *jojove* (čaravnice); skrivnostnost, ki obdaja to stanje; način opravljanja te magije; resnični primeri. **2** – Leteče čaravnice na morju in pri brodolomu. Drugi nevarni dejavniki. Magija *kajga'u*; načini njenega delovanja. **3** – Pripoved o pripravljanih obredih *kajga'u*. Opis zaklinjanja. **4** – Pripoved o brodolomu in rešitvi. **5** – Urok velikanske ribe rešiteljice. Mit in čarobni obrazec Tokulubvajdoga.

11. NA AMPHLETTIH – SOCIOLOGIJA KULE 293

1 – Prihod na Gumasilo. Primer pogovora, ki poteka ob kuli. Trobriandci na dolgem obisku na Amphlettih. **2** – *Sociologija kule*: A) družbene omejitve pri udeležbi v kuli; B) odnos do partnerstva; C) vstop v zvezo kula; C) udeležba žensk pri kuli. **3** – *Domačini z Amphlettov*: njihova proizvodnja in trgovina; lončarstvo; uvoz gline; tehnika izdelovanja posod; trgovski odnosi z okoliškimi okolji. **4** – Val migracij in kulturni vplivi v pokrajini.

12. NA TEWARI IN SANAROI – MITOLOGIJA KULE 317

1 – Plovba pod vrhom Koyatabuja. Kanibali v neraziskani džungli. Trobriandsko izročilo in legende o njih. Zgodovina in pesem Gumagabu. **2** – *Miti in resničnost*: prispevek pokrajine k mitu; razločevanje mitoloških in resničnih dogodkov; magična moč in mitološka atmosfera; tri plasti trobriandskih mitov. **3-5** – *Miti o kuli*. **3** – Pregled mitologije kule in njena geografska razpršenost. Zgodba Gere'uja iz Muyuwe (otok Woodlark). Dve zgodbi o Tokosikuni, iz Digumenuja in Gumasile. **4** – Kudayurski mit o letečem kanuju. Komentar in analiza tega mita. Povezava med kanujem in letečimi čarovnicami. Mitologija in klan Lukuba. **5** – Mit o Kasabvajibvajreti in ogrlici Gumakarakedakeda. Primerjava obeh zgodb. **6** – *Sociološka analiza mitov*: vpliv mitov o kuli na mišljenje domačinov; mit in običaj. **7** – Potrditev odnosa med mitom in resničnostjo. **8** – Zgodba, naravne znamenitosti in verski obred, ki zadeva mitološke osebnosti Atu'a'ineja, Aturamo'aja in njuno sestro Sinatemubadije'ijo. Druge skale s podobnim izročilom.

13. NA OBALI SARUBWOYNA 353

1 – Postanek na obali. Lepotna magija. Nekaj navedb izrekov. Urok *ta'uje* (školjke zeve). **2** – Magični začetki na Koyi. Psihološka analiza te magije. **3** – *Gvara* (tabu) in urok *Ka'ubana'i*.

14. KULA NA DOBUJU – TEHNIČNE PODROBNOSTI MENJAVE 369

1 – Sprejem na Dobuju. **2** – *Osrednja kulina transakcija ter nadomestni darovi in izmenjave*: nekaj splošnih refleksij o gonilni sili kule; predpisovanje osrednje transakcije; *vaga* (otvoritveni dar) in *jotile* (povračilni dar); posamezni darovi (*pokala*, *kvajpohu*, *kaributu*, *korotomna*); posredniški darovi (*basi*) in poslednji, ujema-joči se dar (*kudu*); drugi predmeti, ki jih včasih izmenjajo med osrednjo transakcijo kula (*doga*, *samakupa*, *beku*); trgovska čast in etika pri kuli. **3** – *Potek kule na Dobuju*: zapeljevanje partnerja; magija *kvojgapani*; obstransko trgovanje; gostovanje Boyowanov na dobujskem območju.

- 15. POT DOMOV – NABIRANJE IN IZDELOVANJE ŠKOLJKE KALOMA** **383**
- 1 – Obiski ob potovanju domov. Pridobitev nekaterih predmetov. 2 – *Nabiranje školjk kaloma v laguni Sanaroje in v domačih vodah*: njene splošne značilnosti in magija; mit o kalomi; zaporedni opis tehničnih podrobnosti, obredja in magije pri potapljanju za školjko. 3 – Tehnika, ekonomičnost in sociologija izdelovanja školjčnih ploščic in ogrlic. 4 – *Tanarere*, razstavljanje ulova. Prihod družčine na Sinaketo.
- 16. POVRAČILNI OBISK DOBUJCEV NA SINAKETI** **393**
- 1 – *Uvalaku (ceremonialna odprava) z Dobuja na južno Boyowo*: priprave na Dobuja in Sanaroi; priprave na Gumasili; vznemirjenje, razširjanje in združevanje novic; prihod dobujske posadke na Nabwageto. 2 – Sinaketske priprave na sprejem gostujoče posadke. Prispejo Dobujci. Prizor na konici Kaykuyawe. Svečan sprejem. Govori in darila. Tridnevno sobivanje z Dobujci na Sinaketi. Način življenja. Menjava daril in barantanje. 3 – Vrnitev domov. Izkupiček (*tanarere*).
- 17. MAGIJA IN KULA** **411**
- 1 – Predmet boyowske magije. Njena povezanost z vsemi življenjskimi dejavnostmi in z nerazločljivimi vidiki resničnosti. 2–5 – *Domačinsko pojmovanje magije*. 2 – Metode pridobivanja znanja o magiji. 3 – Domačinski pogledi na izvorne vire magije. Njen starodavni značaj. Nedopustnost spontane plodnosti v magiji za domačina. Magija kot moč človeka in ne kot sila narave. Magija in mit ter njuna nadnaravna atmosfera. 4 – *Magična dejanja*: urok in obred; odnos med tema dvema dejavnikoma; uroki, izrečeni brez pripadajočega obreda; uroki, ki jih spremlja preprost obred prežemanja; uroki, ki jih spremlja obred transferja; uroki, ki jih spremljajo darovanja in zagovori; povzetek te raziskave. 5 – Prostor, kjer je spravljena magija v človeški anatomiji. 6 – Stanje izvajalca. Tabuji in zapovedi. Sociološka pozicija. Dejansko poreklo in magično nasledstvo. 7 – Definicija sistemske magije. "Sistemi" magije kanuja in kule. 8 – *Nadnormalni in nadnaravni značaj magije*; čustveni odzivi domačinov na določene oblike magije; *karijala* (magično znamenje); vloga duhov prednikov; domačinska terminologija. 9 – Ceremonialni okvir magije. 10 – Institucija tabuja, podprta z magijo. *Kajtubutabu in kajtapaku*. 11 – Nakup določenih oblik magije. Plačilo za magične usluge. 12 – Kratek povzetek.
- 18. MOČ BESED V MAGIJI – NEKAJ JEZIKOSLOVNIH PODATKOV** **445**
- 1 – Preučevanje jezikoslovnih podatkov v magiji osvetli domačinske predstave o moči besed. 2 – Besedilo uroka *vajugo* z dobesednim prevodom. 3 – Jezikoslovna analiza njegove *u'ule* (uvodne besede).

4 – Glasovna tehnika recitiranja uroka. Analiza *tapvane* (glavnega dela) in *dogine* (končnega dela). 5 – Besedilo uroka sulumvoje in njegova analiza. **6–12** – *Jezikoslovni podatki, ki se nanašajo na druge uroke, omenjene v tej knjigi, in nekateri splošni sklepi.* 6 – Urok *tokvaja* in začetne fraze urokov kanuja. 8 – Končni deli (*dogine*) teh urokov. 9 – *U'ula* in *mvasila* urokov. 10 – *Tapvana* in *dogina* teh urokov. 11 – Uroki *kajga'u*. 12 – Povzetek rezultatov jezikoslovne raziskave. 13 – Snovi, ki se uporabljajo pri teh magičnih obredih. **14–18** – Analiza nekaterih nemagičnih besedil kot prikaz etnografske metode in domačinskega načina mišljenja. 14 – Splošne opombe o določenih vidikih metode. 15 – Besedilo št. 1, njegov dobesedni in prosti prevod. 16 – Komentar. 17 – Besedili št. 2 in 3, prevedeni in komentirani.

19. KOPENSKA KULA 481

1 – To'uluva, poglavar Kiriwine, na obisku v Sinaketi. Razkroj njegove moči. Nekaj melanholičnih refleksij glede nepremišljenega uničenja domačinskega reda in sedaj prevladujočega podcenjevanja domačinske veljave. 2 – Delitev na "kuline skupnosti"; trije tipi kule, glede na to delitev. Čezmorska kula. 3 – Kopenska kula med "kulinimi skupnostmi" in znotraj takšne enote. 4 – "Kuline skupnosti" na Boyowi (Trobriandski otoki).

20. ODPRAVE MED KIRIWINO IN KITAVO 495

1–2 – *Poročilo o odpravi s Kiriwine na Kitavo.* 1 – Usklajevanje datumov in priprava okrožij. 2 – Predhodne potovalne priprave. Odhod z obale Kaulukuba. Plovba. Podobnosti in razlike med temi odpravami in tistimi, kjer Sinaketanci gredo na Dobu. Vstop v vas. Običaj *joulavada*. Sobivanje na Kitavi in vrnitev. 3 – *So'i* (pogrebna slovesnost) na vzhodnem območju (od Kitave do Muyuwe) in njene povezave s kulo.

21. PREOSTALE VEJE IN POGANJKI KULE 509

1 – Bežna raziskava poti med otokom Woodlark (Murua ali Muyuwa) in graditeljsko skupino ter med slednjimi in Dobujem. 2 – Običajno trgovanje, ki poteka med temi skupnostmi. 3 – Poganjek kule; trgovske odprave med zahodnimi Trobriandi (Kavataria in Kayleula) in zahodnimi otoki d'Entrecasteaux. 4 – Izdelava mvalijev (nadlahtnih obročev). 5 – Nekateri poganjki in prepuščanja iz kulinega obroča. Vstop *vajgu'e* v kulin obroč.

22. POMEN KULE 523

Seznam ilustracij	533
Uredniška pojasnila	535
Lektorska pojasnila	542